

İNSAN VE TOPLUM BİLİMLERİ ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

Cilt / Vol: 6, Sayı/Issue: 3, 2017

Sayfa: 1399-1412

Received/Geliş: Accepted/Kabul:

[27-05-2017] – [30-06-2017]

Hızlı Dünyada Sürdürülebilir Mekânlar: Sakin Kentler

Taşkın DENİZ

Doç. Dr. Karabük Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi

Assoc.Prof.Karabuk University Faculty Of Letters

orcid.org/0000-0003-1293-5404

taskindeniz@karabuk.edu.tr

Öz

Sürdürülebilir turizm kapsamındaki Mavi Bayrak, Yeşil Küre 21, Avustralya Eko Sertifikasyon Programı ve Costa Rica Sürdürülebilir Turizm Sertifikası gibi ulusal girişimlerin en önemlilerinden birini ve ilginç olanını sakin kentler (cittas slow) meydana getirmektedir.

Bu çalışmada sürdürülebilir turizme hizmet eden, çevresel ve yöresel kültürel dokunun korunduğu, yerelliğin ön planda tutulduğu bir eko turizm ve yerel sürdürülebilir kalkınma modeli olan sakin kentler üzerine değerlendirmelerde bulunulmuştur. Çalışmanın amacı; insanların birbirleri ile sağlıklı ilişkiler kurarak sosyalleşebildiği, el sanatlarından gelenek ve göreneklerine, doğasından yenilenebilir enerji kullanımına kadar kendine yetebilen, markalaşma yolunda ilerleyen, alt yapı sorununu çözmüş ve teknolojinin olanaklarından yararlanan sakin kentlerin önemini açıklamaktır. Türkiye’de Citta Slow Hareketi ilk kez Seferihisar (İzmir)’in 28 Kasım 2009 tarihinde 121. Citta Slow olmasıyla resmen başlamıştır. Sakin Kent Hareketi’nin Türkiye’de yaygınlaşması için yapılan çalışmalar sonucunda toplam 14 şehir Citta Slow olarak ilan edilmiş ve Türkiye’de Citta Slow Ulusal Ağı kurulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Çevre, Sürdürülebilir Turizm, Sakin Kent, Yavaş Kent, Yaşam Kalitesi, Türkiye

Sustainable Spaces in the Fast World: Cittas Slow

Abstract

Within the scope of sustainable tourism, the Blue Flag brings one of the most important national initiatives such as Green Globe 21, the Australian Eco-Certification Program and the Costa Rica Sustainable Tourism Certificate, and the interesting one is the quiet cities (cittas slow). In this study, evaluations were made on tranquil cities, which serve as sustainable tourism which are protected by environmental and local cultural touches which are held in the foreground on the site. Purpose of the study is to solve the problem of infrastructure which is progressing from brand to tradition and customs, to use of renewable energy from nature, to branding and to explain the importance of quiet cities that benefit from the possibilities of technology in terms of ecotourism. The Citta Slow Movement in Turkey officially started with Seferihisar (İzmir) for the first time on November 28, 2009, at 121 Citta Slow. As a result of the studies made to promote the peaceful urban movement in Turkey, 14 cities were announced as Citta Slow and the Citta Slow National Network was established in Turkey.

Keywords: Enviroment, Sustainable Tourism, Slow City, Citta Slow, Quality of Life, Turkey

I. Giriş

Çevre sorunlarını önlemeye yönelik korumacı akımlar 20. yüzyılın ortalarında ortaya çıkmıştır. 1960'lardan itibaren ulusal ve uluslararası kuruluşların gündemleri arasına girmiş ve zaman içinde siyasete bile yön vermeye başlamıştır. Bu kapsamda Stockholm Konferansı (1972), Brutland Raporu (1987), Rio Konferansı (1992) ve Johannesburg Zirvesi (2002) gibi uluslararası organizasyonlar düzenlenmiştir.

Şekil 1: Başlıca Çevre Sorunları

Bu organizasyonlardan en etkili olanları *sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir kalkınma* kavramının ilk kez uluslararası platforma taşındığı *Brutland Raporu* ve Rio Konferansı¹ olmuştur. İngilizce “sustainability” kelimesinin karşılığı olarak Türkçeye sürdürülebilirlik olarak çevrilen kavramın anlamı incelendiğinde süreklilik belirtme durumunun ön planda olduğu görülmektedir. Sürdürülebilirliğin sağlanabilmesi için ekonomik, sosyal ve ekolojik boyutlara ilişkin süreçler arasındaki ilişkiler bütün olarak değerlendirilmeli, karar alma ve politika yapma faaliyetleri sırasında, amaçların ve hedeflerin bu boyutlarla uyumlu bir yapıda olmasına dikkat edilmelidir (Keskin, 2012:84). Sürdürülebilirlik için kaynakların sürekli değerlendirilmesi, değerlendirme kapsamında koruma alanlarının belirlenerek korunmalarının sağlanması ve bu amaçla koruma bilincinin oluşturulması önem kazanmaktadır. Sürdürülebilirliğin temel amacı; kaynakların hem bugünün insanları hem de gelecek kuşaklar arasında eşit bir şekilde dağılmasını sağlamaktır. Bu bilgiler göz önüne alındığında sürdürülebilirlik “Bugünün gereksinimlerini, gelecek kuşakların kendi gereksinimleri karşılama olanağından ödün vermeden karşılayabilme ve bunun yollarının aranmasıdır.” şeklinde tanımlanabilir.

Küreselleşmenin hızlanması ve sanayileşmenin artmasıyla birlikte özellikle gelişmiş ülkelerde hayat standartları yükselmiş ve artan tüketim kültürü sonucu çevresel bozulma daha da artmıştır. Bu durumdan en çok etkilenen

¹ 1992 yılında gerçekleştirilen Rio Konferansı'nda bir eylem planı olan Gündem 21'in yanı sıra sürdürülebilir bir yaşam için 4 ayrı uluslararası belge üzerinde durulmuştur. Bunlar; İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi, Çevre ve Kalkınma üzerine Rio Bildirisi, Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi ve Orman Bildirisi'dir.

sektörlerin başında turizm gelmektedir. Günümüzde insanların en önemli faaliyetlerinden biri olan turizmin ve turizm türlerinin ortaya çıkmasında farklı beşeri ve fiziki coğrafi faktörlerin etkisi şüphesiz belirleyici rol oynamaktadır (Ünal, 2016:15). Turizm coğrafyası açısından ele alındığında turizm, diğer ekonomik sektörlerle göre çevresel kaynakları en çok kullanan sektördür. Başarılı bir turizm için temiz, düzenli ve sağlıklı bir çevreye ihtiyaç vardır. Çevre ve turizm etkileşiminde turizmin sürdürülebilirliği ancak çevre kalitesinin sağlanmasıyla mümkün olabilir. Bu açıdan ele alındığında çevre duyarlılığı konusu, turizm sektörü için büyük bir önem taşımaktadır. Çevre ve doğanın; temiz, bozulmamış ve yıpranmamış olması tüm insanların ve turistlerin beklentisidir. Bu beklenti *sürdürülebilir turizm* kavramını ortaya çıkarmıştır. “Turistlerin etkileşim içinde bulunduğu doğal, tarihi, sosyal ve kültürel çevrelerin yerel halk ve turistlere yönelik korunarak kültürel - ekonomik ve biyolojik çeşitliliğin idame ettirildiği, aynı zamanda o bölgeye gelen turistlerin gereksinim ve beklentilerinin karşılandığı ve söz konusu çevrelerin gelecek nesiller tarafından kullanılabilmesini güvenceye alacak şekilde korunarak geliştirilmesini ve çekiciliklerinin devamının sağlanmasını hedefleyen yönetim sürecidir.” şeklinde tanımlanabilecek olan sürdürülebilir turizm, tanımı içerisindeki özellikleri bünyesinde taşıyan mekânların, yaşam sahalarının ve değişik ölçekteki yerleşmelerin varlığını ve korunmasının gerekliliğini gündeme taşımıştır.

Turistik düzenlemelerin talebe göre değil arza göre yapılması, önceliklerin yerel halka verilmesi, turizmin 12 aya yayılması, toplu taşımaya önem verilmesi, toplumsal katılımın sağlanması, eğlenme durumunda dahi dinlenebilme, gerçek yaşamın sahnelenmesi, temiz enerji ve mevcut yapı stoğunun kullanımı, toplumsal ve kültürel kimliğin korunması, turizm yatırımlarının esnek gelişmeye açık ve uzun vadeli olması sürdürülebilir turizmin genel ilkeleri olarak sıralanabilir (Çakılcıoğlu, 1996: 27).

Sürdürülebilir turizm kapsamındaki Mavi Bayrak, Yeşil Küre 21, Avustralya Eko Sertifikasyon Programı ve Costa Rica Sürdürülebilir Turizm Sertifikası gibi ulusal girişimlerin en önemlilerinden birini ve ilginç olanını ise sakin kentler meydana getirmektedir. Sakin kentler, Slow Food Hareketi’ne bağlı olarak 1999 yılında ortaya çıkmış bir sürdürülebilir kalkınma modelini ifade etmektedir.

II. Hızlı Tüketim Kültürüne Tepki: Slow Food Hareketi

Cittaslow Birliği’nin de temelini oluşturan Slow Food Hareketi, İtalyan yazar Carlo Pedrini ve arkadaşlarının 1986 yılında İtalya’nın Barola kentinde İspanyol Merdivenleri’nde (Piazza di Spagna) açılan bir McDonald’s Restoranı’nı / Fast Food Hareketi’ni hamur atarak protesto etmesi ile başlamıştır. Protestonun sebebi, yeni açılan mekânın hem tarihi meydanın estetiğini hem de İtalyan yemek kültürünü bozacağı düşüncesidir. Hareket 9 Kasım 1989 tarihinde Paris’teki Opera Comique’de; Arjantin, Avusturya, Brezilya, Danimarka, Fransa, Almanya, Hollanda, Macaristan, İtalya, Japonya, İspanya, İsveç, İsviçre, Amerika Birleşik Devletleri temsilcilerinin katılımı ve kurucu üye Falco Portanira’nın kaleme aldığı manifestonun

(bildirinin) imzalanması ile resmiyet kazanmıştır (Çiğdem, 2016:16,17 ; Güven, 2011: 114).

İlk uluslararası Slow Food Kongresi 1990 yılında İtalya Venedik'te düzenlenmiştir. 1992'de Almanya Königstein ve 1993'te İsviçre'de ilk Slow Food faaliyetleri başlamıştır. Merkezi İtalya Bra'da bulunan Slow Food, günümüz gıdaların üretim ve tüketiminin sürdürülebilirliğini ve biyo-çeşitliliği korumayı hedeflemektedir. Hareket günümüzde Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü tarafından da tanınmış durumdadır (Günerhan vd, 2010: 33).

Slow Food Hareketi'ni daha yakından inceleyecek olursak; küresel ekonomiyle birlikte kültürel özellikler dünyanın her yerinde aynılaşmaktadır. Özellikle ulus ötesi şirketlerin standartlaşmış hizmet politikaları farklılıkları ortadan kaldırarak aynılaşmaya neden olmaktadır. Bu süreç fast food zinciri olan Mc Donalds'la anılmakta hatta "Mc Donaldslaşma" şeklinde kavramsallaştırılmaktadır. Standartlaşmaya yol açan değişim ve bu değişimin hızlılığı aile yaşantısından yemek alışkanlıklarına, seyahat alışkanlıklarından giyime kadar pek çok alana sirayet etmiştir. Toplumsal yapıdaki tüm bu değişimlerin eskiye oranla çok daha hızlı gelişmesi, bugün gelinen noktada eski alışkanlıkların değişmesini ve birçok kültürel değerlerin geride bırakılmasını tetiklemiştir (Özgün Çıtak, 2016: 2693). Bu açıklamayı da göz önüne aldığımızda Slow Food Hareketi'nin Mc Donalds, Burger King, Starbucks, Wall Mart gibi fast food markalarına bir tepki olarak ortaya çıkmıştır da diyebiliriz. Slow Food "iyi gıda, temiz gıda, adil gıda" ilkeleri ile hareket etmektedir (Walter, 2009: 1). Slow Food Hareketi, küreselleşmenin olumsuz etkilerinin altını çizen, dünyanın her bölgesinin yerel kültürünü korumasını ve sahip çıkmasını savunan, saate bakmaksızın ve sürekli acele etmeksizin kaliteli ve sakın bir yaşamı, beslenme tarzını önemseyen bir harekettir (Caffyn, 2007:3-10).

Günümüzde 160'tan fazla ülkede 100.000'in üzerinde üyesi bulunan Slow Food Hareketi; yerel tohum kullanımı, yerel yiyecek-içecek üretiminin desteklenmesi, özgünlüğün korunması, halkın ekonomik gelir elde etmesi, sürdürülebilir yerel kalkınmanın sağlanması konularında faaliyet göstererek aynılaşmaya karşı bir başkaldırıdır (Kinley, 2012: 2). Kaybolmaya yüz tutmuş gıda ürünlerine ait tohumların çoğaltılması ve halka verilmesi ile yerel ürün üretiminde artışlar sağlanabilir. Yerel yönetimler özellikle tohum üretim ve dağıtımı konusunda öncülük etmelidirler. Çünkü yerel üretim aynı zamanda yerel kalkınma anlamına gelmektedir. Bu açıdan ele alındığında Slow Food çalışmaları, küçük kentlerde yaşayan sakinlerin gelir elde etmeleri ve kentlerine sahip çıkmaları konularında önemli avantajlar sağlamaktadır (Pajo ve Uğurlu, 2015: 72).

III. Zaman, Mekân ve Yaşamın Uyumlu Kesişimi: Sakin / Yavaş Kentler (Cittas Slow, Slow Cities)

Eski Yunan medeniyetinden günümüze dek kent kavramı ve olgusu varlığını her daim korumuştur. Ve hemen her dönemde özellikle de gelişim sağlamaya başladığı Sanayi Devrimi sonrasında farklı disiplinler açısından değişik anlamlar yüklenerek yeniden tanımlanan aktif bir kavrama dönüşmüştür. Coğrafi açıdan nüfusu 10000'in üzerinde olan yerler; kamu yönetimi açısından belli bir idari birimin bünyesinde kalan ve belli bir idari yapıya sahip olan yerler; ekonomi açısından tarım dışı sektörlerin ön planda olduğu yerler kent olarak kabul edilmektedir. Söz konusu tanımlamalar daha da artırılabilir.

Her kenti tanıtan, tanımlayan yani karakterize eden sahip olduğu doğal ve beşeri değerleri ile biçimlenmiş olan yerel kimliğidir. Yerel kimliği ise kentin kurulu olduğu coğrafi mekâna bağlı olarak yerel halkın ortaya koyduğu ve ürettiği yerleşim dokusu, geleneksel mimari yapılar, gelenek ve görenekleri, müziği, el sanatları, tatları, ... oluşturmaktadır. Her kent aynı zamanda küreselleşme ile birlikte hızla değişen ve diğer kentler ile rekabet eden bir bakıma yaşayan mekânları da ifade etmektedir. Ancak hızlı nüfus artışı sebebi ile kentlerde yaşam zorlaşmakta ve "sürdürülebilir kentleşme" "kentsel yaşam kalitesi" gibi kavramlar önem kazanmaktadır. Çünkü hızla değişen kentler ve kentsel yaşam kalitesi gittikçe o kenti karakterize eden yerel kimliğinden uzaklaştırmaktadır. Bu rekabet ortamında en azından bir adım önde olmanın yollarından biri de kültürel özellikleri ile markalaşmaktan geçmektedir. Markalaşmak uğruna kontrolsüzce yapılan girişimler ile o kentin doğal ve beşeri yerel özellikleri kaybolmaktadır. İşte bu noktada kentlerdeki yerelliği korumak, markalaşmayı sağlamak ve hızlı değişimlere dayalı yaşama tepki olarak Cittaslow Birliği ortaya çıkmıştır.

Küreselleşme sürecinin rüzgârı ile ortaya çıkan hızlı değişim ve rekabet ortamından kentlerin etkilenmemesi kaçınılmazdır. Kentler artık birbirleri ile yarışır ve marka değer olarak diğerlerinden bir adım öne çıkmaya çalışmaktadır. Bu açıdan ele alındığında moda ve sanat kenti olarak Paris, mimarisi ile Londra, karnavalları ile Rio de Janerio, mimarisi ve aşk kenti olarak Venedik marka kentler olarak kaşımıza çıkmaktadır. Turizm açısından ilk 10 sırada yer alan Türkiye'nin de çalışmalarına hız vermesi ve marka kentler oluşturması gerekmektedir. Bu konuda ilk adımlardan biri de, tekdüzeleşmiş bir coğrafi mekân olmak istemeyen aksine yerel kültürel kimliğini korumuş bir kent olarak varlığını sürdürmek isteyen sakin kentlerin tespiti ve korunması olabilir.

Sanayileşme, kentleşme, küreselleşme ve kitle turizminin tahrip edici etkisiyle kaynaklar, kültürler, yaşam şekilleri, zaman ve hatta coğrafi mekânlar hızla tüketilmektedir. Bu durum bir taraftan tekdüzeleşme (benzeşme, tek tipleşme, aynılaşma, sıradanlaşma) süreci şeklinde tüm ülkeler ve kıtalar arasında hızla yayılırken diğer taraftan tüketim kültürünün etkisiyle özellikle küçük yerleşmelerin ve kentlerin kendine özgü mekânsal farklılıklarının ve kültürel özelliklerinin kaybolmasına sebep

olmaktadır. Bu tekdüzeleşmeye, mekânsal farklılıkların ve kültürel özelliklerin kaybolmasına bir tepki olarak İtalya’da Cittaslow (Slow Cities) adında bir hareket başlamıştır (Nilson vd, 2011: 373).

Küreselleşme süreci yerel ölçekteki her türden yaşamı etkilemektedir, özellikle yer temelli farklılıklar ve özgünlükler belirgin biçimde kaybolma eğilimi göstermektedir. Zorla dayatılmaya çalışılan bir çeşit benzeşme politikasıyla sadece yerel olan değil, ülkeler ve kıtalar arasındaki tüketim örüntüleri de giderek farklılaşmaktadır. Bu farklılaşmaya son dönemlerde ortaya çıkan yeni bir uluslararası maddeci kültür de eklenerek, küresel tüketim örüntülerinden beslenmektedir. Sadece mekânsal değil kamusal sosyal yaşamın da giderek zayıflamasına yol açan bu süreçler, gündelik yaşamın parçalanmasına ve hızlanmasına yol açmıştır (Virillo, 1991: 38). Bu olumsuz ve karanlık yüzüyle yaşama, mekâna ve zamana giren “hız”, geçmişteki izleri taşıyan ve anlatan zamanın ruhunu ve mekânın ruhunu zedelemeye başlamıştır. İşte bu zedelemeye karşın bir tepki olarak sakin kentler birliği ortaya çıkmıştır (Polat, 2011: sayı 359). Bu hareket içinde; yerel yaşam kalitesinin artırılması, yerel benzersizliğin devam ettirilmesi ve sürdürülebilir kentsel ekonomilerin desteklenmesi gibi yerel yönetim hedefleri de yer almaktadır (Pink, 2009:453-454). Sakin kentlerde önemli bir mekânsal değişim beklentisi yoktur, ancak kentsel yaşamı kolaylaştırıcı ve teknolojiyi kullanarak yerleşmenin negatif yönde bir değişime uğramadan eski yapısını sürdürebilme çabası vardır (Ünal, 2016:21).

İtalyanca kent, şehir anlamına gelen “Citta” ve İngilizce yavaş, sakin anlamlarına gelen “Slow” kelimelerinin birleşmesinden oluşan sakin kentler

ilk kez 15 Ocak 1999 tarihinde İtalya’nın Toscana bölgesinde şarapları ile ünlü Greve in Chianti kentinde belediye başkanı Paolo Saturnini öncülüğünde başlamıştır. Kısa sürede Bra (Francesco Guida), Orvieto (Stefano Cimicchi) ve Positano (Domenico Marrone) belediye başkanları da bu girişime dâhil olmuşlardır. Böylece 1999 yılında 4 İtalyan kenti ile başlayan Cittaslow Birliği

01.05.2017 tarihi itibari ile 30 ülkede 235 kente ulaşmıştır (Tablo 1). Sakin Kentler Birliği’nin logosu yavaşlığın ve kalıcılığın yani sürdürülebilir ve nitelikli ama yavaş ilerlemenin simgesi salyangozdur. Logo üzerinde birliğin sloganı İtalyanca yazmaktadır: “Cittaslow Rete Internazionale delle città del buon vivere”². Birliğin merkezi İtalya’nın Orvieto kenti olup resmi dilleri İngilizce ve İtalyancadır.

² Sloganın İngilizcesi ve Türkçesi şu şekildedir: “International Network of Towns Where Quality of Life is Important / Yaşamın Kolay Olduğu Kentlerin Uluslararası Ağı”.

CITTA SLOW BULUNAN ÜLKELER		
Almanya	Güney Afrika	Kanada
ABD	Güney Kore	Kolombiya
Avustralya	Hollanda	KKTC
Avusturya	İrlanda	Macaristan
Belçika	İspanya	Norveç
Birleşik Krallık	İsveç	Polonya
Çin	İsviçre	Portekiz
Danimarka	İtalya	Tayvan
Finlandiya	İzlanda	Türkiye
Fransa	Japonya	Yeni Zelanda

Tablo 1: Sakin Kentli Kapsamında Kabul Edilen Kentlerin Bulunduğu Ülkeler (01.05.2017 tarihi itibarı ile)

Sakin kentler; “Sanayileşme ve küreselleşmenin süreç içerisinde kentlerin dokusunu, yaşam tarzını, standartlaştırmasını, sıradanlığını ve yerel özelliklerini ortadan kaldırmasını engellemek için ortaya çıkmış üyelik esasına dayanan kentler birliğidir.” şeklinde tanımlanabilir (Knox ve Mayer, 2009: 43). Sakin kentlerin temel kriteri, yaşam kalitesinin sağlanmasıdır. Çünkü küreselleşmenin etkisi ile günümüz kent yaşamı öyle hale gelmiş durumda ki, dinamik hızlı yaşamın içerisinde kendimizden uzaklaşmakta hatta kendimizi dinleyememekteyiz. Bu durum insanları, yaşam mekânlarını, yerleşmeleri ve kentleri standart hale getirmektedir. Ayrıcalıklar ve farklılıklar ortadan kalmakta ve tekdüzelğe zorunlu şekilde gidilmektedir. Unutulmamalıdır ki, yaşadığımız çevrenin özellikleri aynı zamanda yaşam kalitemizin de özelliklerini yansıtmaktadır. Cittaslow felsefesi; yaşamın, yaşamaktan zevk alınacak bir hızda yaşanmasını savunmaktadır. Bir bakıma zaman, mekân ve yaşamın daraldığı dünyaya Festina Lente³ diye haykırmaktadır.

Sakin kent üyelik süreci, yerine getirilmesi şart olan 6 adımdan oluşmaktadır. Uluslararası Cittaslow Birliği'ne Başvuru Sürecini, Cittaslow Türkiye Ağı Sekretaryası ve Koordinatörlüğü yürütmektedir. Birliğe başvuracak kentlerin nüfuslarının 50.000'den az olması ve kent yönetiminin Cittaslow felsefesiyle uyumlu olmaları gerekmektedir. Bu adımlar başvuru mektubunun alınması, başvuru mektubunun doldurulması, adaylık değerlendirme ziyareti ve raporunun yazılması, adaylık süreci ve hazırlık raporu, üyelik değerlendirmesi ve başvuru dosyasının doldurulması, Cittaslow genel merkezi değerlendirmesi / onayı şeklindedir. Sakin kent üyelik süreci esnasında aday kentin yerine getirmesi gereken 7 başlık ve 72

³ Roma İmparatorluğu döneminde kullanılan ve “yavaşça acele et” anlamına gelen kavram aynı zamanda bir yaşam felsefesinin adıdır. Kavramın özünü; hızın insanı kendisinden uzaklaştırması buna karşın yavaşlığın ise kendisine yaklaşması düşüncesi oluşturmaktadır.

maddeden oluşan kriterler bulunmaktadır. Bu kriterler sürdürülebilirliğin çevresel, sosyal ve ekonomik boyutları göz önüne alınarak tespit edilmiştir. Aday kentin kriterler çerçevesinde yaptığı çalışmalar puanlanmakta ve bir kentin üye olması için 50 ve üzerinde puan alması gerekmektedir. Söz konusu 7 başlık ve içerdiği madde sayısı şu şekildedir (<http://cittaslowturkiye.org/uyelik-sureci-ve-kriterler/>);

- 1) çevre politikaları (12 madde),
- 2) altyapı politikaları (9 madde),
- 3) kentsel yaşam kalitesini artırıcı teknolojiler ve araçlar (17 madde),
- 4) tarımsal - turistik - esnaf ve sanatkarlara dair politikalar (10 madde),
- 5) misafirperverlik - farkındalık ve eğitim (10 madde),
- 6) sosyal uyum (11 madde),
- 7) slow food faaliyetlerine ve projelerine destek (ortaklık) (3 madde)

Bir yerleşmenin sakin kentler birliğine üye olması, ekoturizm kapsamında ve sürdürülebilir kalkınma çerçevesinde öncelikle o kente gelen turist sayısını artırmaktadır. Bu durum tıpkı bir zincirin halkaları gibi bağlantılı şekilde sakin kentteki konaklama tesislerinin daha fazla ziyaretçiye ev sahipliği yapmasını, sundukları turizm hizmetlerinde ve ürünlerinde kalite düzeylerini artırmalarını sağlamaktadır. Bir taraftan doğanın korunması ve geçmişe ait yerel kültürel unsurların bilimsel ve teknolojik olanaklar ile sunumu diğer taraftan yerel ekonomik unsurların değer kazanarak ziyaretçiye sunulması ve insanların önemli bir ekonomik girdiye dönüşmesi sayesinde yerel kalkınmaya katkı sağlanmaktadır. Tüm bunlar adeta sakinliğin cazibesinde zamanın kontrol edilebilirliğini ortaya çıkarmaktadır.

Cittaslow Birliği başta olmak üzere bu konuda ortaya konulmuş tüm çalışmalar dikkate alındığında “Sakin Kent”in ne anlama geldiği ve neyi ifade ettiği şu şekilde açıklanabilir;

- “Tüketim kültürüne dayalı hızlı bir yaşam sebebi ile insanların mutlu ve huzurlu olmadığı” düşüncesinin aksine yaşam kalitesinin yüksek olduğu, bu sebeple insanların sadece midelerini değil aynı zamanda ruhlarını da doyurulabildiği,
- Mevcut yaşam temposunun yavaşlatılmasından ziyade hayattan zevk alınacak bir hızda yaşandığı,
- İnsanların birbirleri ile etkileşim kurarak sosyalleşebildikleri ve kendi kendilerine yetebildikleri, bu sebeple bireylerin beklentileri, ilgileri ve hedefleri doğrultusunda çevreyi algılayabildikleri,
- İnsanların birbirlerine sohbet edecek kadar ayaküstü değil de oturarak kahve içebileceği zaman ayırabildiği,
- Yöresel - bölgesel ve kültürel (adet, görenek, gelenek) farkındalıklar oluşturarak tek düzeleşmeyi (sıradanlığı, aynışmayı) önleyen, buna karşın yerel benzersizliği sürdürülebilir kılan,

- Yerel pazarların kurulu olduğu ve yöresel yemekleri sunan lokantaların yer aldığı, böylece yerel kentsel ekonomilerin desteklendiği,
- Kent içerisindeki muhtelif duvar yüzeylerinin resimlendirildiği (grafiti sanatı) ve kent kimliğini yansıtan heykellerin dikili olduğu,
- Kent kimliğini ve yerel kültürel değerleri tanıttıkları festival tarzında ulusal ve uluslararası etkinliklerin düzenlendiği, ziyaretçilere değişik rekreatif faaliyetlerin sunulduğu,
- Yerel kültürel değerleri yaşlıların hatırladıkları ve anlattıkları unsurlar olmaktan çıkarak yeni nesillerin de yaşayabildiği,
- Kent ve çevresinin özgün değerlerinin (*doğası, el sanatları, mimarisi*) vurgulanmasını sağlayarak yerel dinamikleri harekete geçirmiş,
- Bunların yanı sıra alt yapı sorunları olmayan, trafik temelli gürültü parlıtı bulunmayan, araba ile değil de bisiklet ile ulaşım sağlanabilen, yaya öncelikli yolların tasarlandığı, bisiklet yolculuğunun ve toplu taşıma araçlarının kullanımının özendirildiği, gözü rahatsız edici yapılaşmanın olmadığı, yenilenebilir enerji kaynakları ve teknolojinin kolaylıklarından faydalanarak sürdürülebilirliğe katkı sağlayan, bu sebeple havası, suyu ve toprağı temiz kalabilmiş,
- Mevcut kentsel yapılanmalara karşın alternatif bir kentsel gelişim stratejisi sunan,
- Anahtar kelimeleri: Sürdürülebilir çevre, sınırlı nüfus, otantik kültür, sağlıklı gıda ve beslenme, eşit paylaşım ve kullanım şeklinde ifade edilebilecek,
- Bu özellikleri ile birbirinin aynısı olma yönünde ilerleyen kentlerden ayrılarak farklılaşmayı başarabilen kenttir.

Türkiye, fiziki ve beşeri özellikleri bakımından dünyanın eşsiz coğrafi mekânlarından biridir. Coğrafi konumu, yer şekilleri, toprak türü, flora ve fauna zenginliği, kültürel çeşitliliği ile çok sayıda sakin kenti bünyesinde barındırma potansiyeline sahiptir. Önemli olan söz konusu potansiyele sahip yerleşmelerin tespit edilerek resmileştirilmesidir.

Dünyada yakından takip edilen sakin kentlerin 14 tanesi Türkiye’de bulunmaktadır. Türkiye’de Cittaslow hareketi ilk kez Seferihisar (İzmir)’ın 28 Kasım 2009 tarihinde 121. Cittaslow olmasıyla resmen başlamıştır. Sakin kent hareketinin Türkiye’de yaygınlaşması için yapılan çalışmalar sonucunda toplam 14 şehir Cittaslow olarak ilan edilmiş ve Türkiye’de Cittaslow Ulusal Ağı kurulmuştur. İtalya’nın ilk sırada yer aldığı sakin kentler birliğinde Türkiye, en fazla sakin kente sahip ilk 5 ülke içerisinde yer almaktadır.

Türkiye’deki sakin kentler göz önüne alındığında genel itibari ile kıyı kesimlerde yer alan yerleşmelerin daha şanslı olduğu görülmektedir. Bu açıdan ele alındığında Karadeniz (4) ilk sırada yer alırken Ege Bölgesi (3) ve Marmara (3) bölgeleri bu bölgeyi takip etmektedir (Tablo 2, Şekil 2).

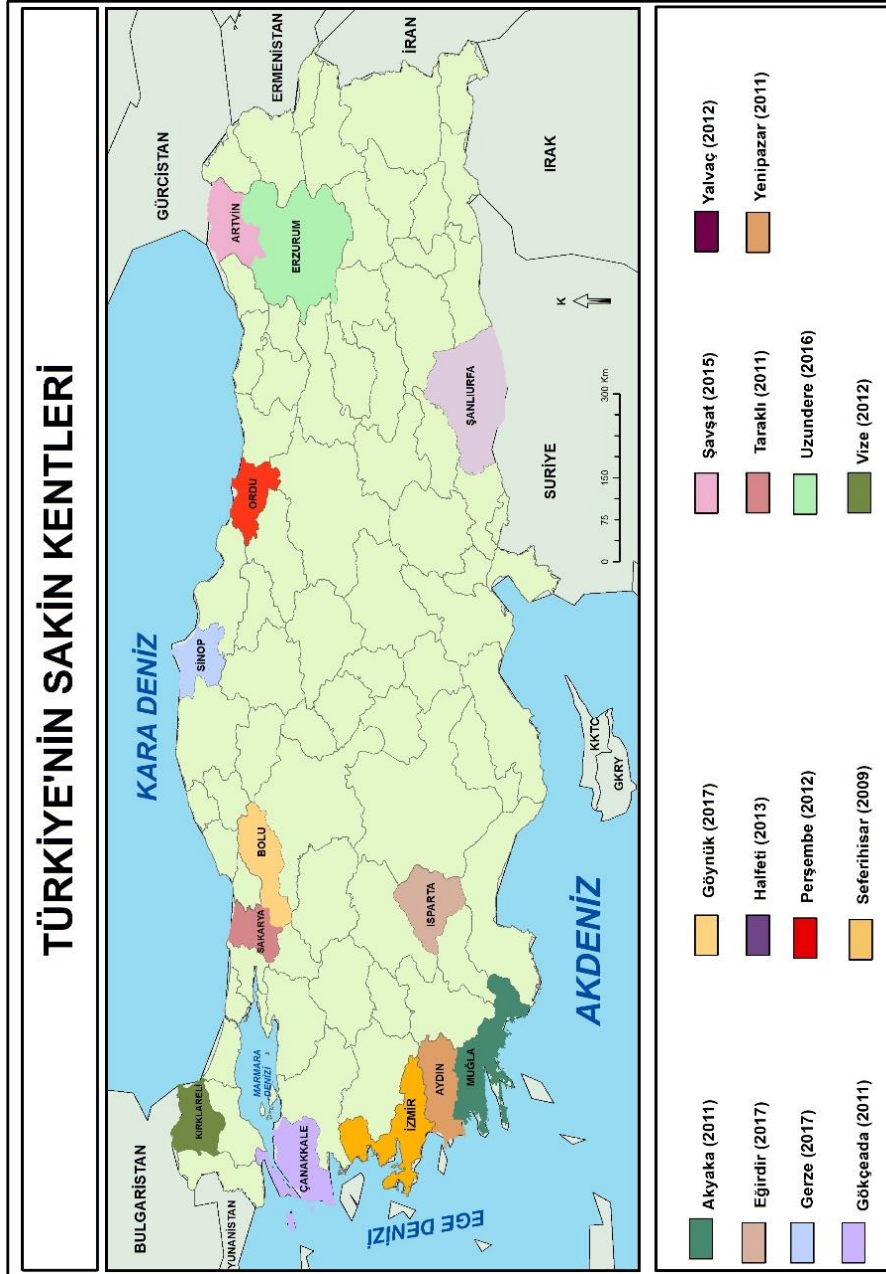

Gökçeada, Cittaslow ünvanı ile dünyanın ilk sakin adası olma özelliğine de sahiptir.

	Sakin Kent	Bulunduğu İl	Bulunduğu Bölge	Üyelik Tarihi
1	Akkaya	Muğla	Ege	24 Haziran 2011
2	Eğirdir	Isparta	Akdeniz	6 Şubat 2017
3	Gerze	Sinop	Karadeniz	6 Şubat 2017
4	Gökçeada	Çanakkale	Marmara	24 Haziran 2011
5	Göynük	Bolu	Karadeniz	6 Şubat 2017
6	Halfeti	Şanlıurfa	GD Anadolu	13 Nisan 2013
7	Perşembe	Ordu	Karadeniz	23 Ekim 2012
8	Seferihisar	İzmir	Ege	28 Kasım 2009
9	Şavşat	Artvin	Karadeniz	23 Haziran 2015
10	Taraklı	Sakarya	Marmara	24 Haziran 2011
11	Uzundere	Erzurum	Doğu Anadolu	20 Mart 2016
12	Vize	Kırklareli	Marmara	23 Ekim 2012
13	Yalvaç	Isparta	Akdeniz	23 Ekim 2012
14	Yenipazar	Aydın	Ege	24 Haziran 2011

Tablo 2: Türkiye'deki Sakin Kentler (01.03.2017 tarihi itibari ile)

Şekil 2: Türkiye’de Cittaslow Üyesi Sakin Kentler

IV. Sonuç ve Öneriler

Doğal kaynakların sınırsız olduğu düşüncesi diğer bir ifade ile hiç bitmeyecekmiş gibi kullanılması ne yazık ki dünyada sürdürülebilir bir yaşamın sonunu getirmektedir. Oysa ki dünya sadece bize ait bir yaşamsal mekân değil her bir neslin bir sonraki nesle bırakacağı bir emanet durumundadır.

Slow Food Hareketi'nin devamı niteliğindeki Cittaslow Birliği günümüzde tüm ülkelerden sakin kentlerin yer almasını hedefleyen bir girişim olarak genişlemektedir. Sakin kentler, hızlı bir yaşamın ve tüketime dayalı bir kültürün yaygınlaşmasına karşın yerel halkın ve ziyaretçilerin yaşam kalitesini yükseltmeyi amaçlamaktadır.

Sakin kent olabilmek için çevre politikalarında altyapı hizmetlerine, kent dokusunun korunmasından trafik sorununun çözümüne, yerel üretim ve ürünlerin desteklenmesinden konukseverliğe çok sayıda kriterin yerine getirilmesi sağlanmalıdır. Bu açıdan ele alındığında sürdürülebilir turizmin ilkeleriyle sakin kentin ilkelerinde benzerlik bulunmaktadır.

Genel itibari ile ele alındığında sakin kentler; kentin sakinlerini - yerel özelliklerini ve dokusunu korumayı hedefleyen, daha sağlıklı yaşam mekânlarını oluşturan, gönüllük felsefesine dayanan, sağlıklı rekabet ve avantaj ortamı sağlayan, yerel halka yarar sağlamayı önceliğe alan, geri dönüşümü alışkanlığa dönüştürmüş, biyoçeşitliliğin korunmasını önemseyen, tek tip yiyeceğe dayalı bireysel beslenme yerine ailece gerçekleştirilen geleneksel beslenmeyi merkezine almış, havası - suyu - toprağı temiz ve organik gıdaların tüketilmesini hedefleyen, alternatif bir kentsel gelişim örneği oluşturan *örnek bir eko turizm ve yerel sürdürülebilir kalkınma modelidir. Bir bakıma gelenek ile modern arasında uyum içerisinde sürdürülebilir bir denge kurmayı başarabilen mekânlardır.* Kentlerin öne çıkmasında ve markalaşmasında etkilidir. Bu sebeple sakin kentlerin tanıtımı ve bu tanıtımda özellikle yerel basının etkili olması önem taşımaktadır. Bu noktada yerel yönetim ile yerel halk arasındaki iletişimin varlığı da önem taşımaktadır. Yerel halk ve sivil toplum kuruluşları kentin korunması ve sürdürülebilirliği konularında kent konseyi ile işbirliği içerisinde olmalıdır.

Kentlerdeki yaşam hızını azaltmak, tek düzeleşmeyi önleyerek yaşam kalitesini artırmak, kültürel değerleri koruyarak bu konularda farkındalık yaratmak, yerel kültürel unsurların sanat eserlerine dönüştürülebilmesi, sahip olunan kültürel değerlerin geleceğe aktarılabilmesini mümkün kılmak, küreselleşme sürecine karşın yerel dinamikleri hareketlendirmek, yerel kentsel ekonomilerin desteklenmesi, tüketim kültürüne dayalı tek tip insan ve yaşam şekli oluşumunu engellemek, sürdürülebilir enerji kullanımını ve kalkınmayı sağlamak, altyapı başta olmak üzere trafik ve çevre sorunlarına çözüm bulmak, topluma taşımının özendirilmesi, sadece midenin değil ruhun da doyurulabilmesi, yaşamı kolaylaştırıcı teknolojik imkânların kullanılması, insanların yaşamdan zevk alabilmesi, sosyal ilişkilerin birincil düzeyde gerçekleştirilmesi ve nihai sonuçta insanı mutlu ve huzurlu kılabilmek Cittaslow Birliği için önem taşımaktadır.

Sakin kentler ile ilgili coğrafi çalışmaların az olduğu görülmektedir. Oysa ki mekân, mekân üzerinde gerçekleşen fiziki ve beşeri süreçler, bu süreçlerin mekânsal ağılımı, mekânın paylaşımı ve kullanım şekli, mekân üzerindeki hareketlilik, mekânsal bilgilerin görselleştirilmesi gibi konular coğrafya bilimini yakından ilgilendirmektedir. Bu sebeple coğrafyacıların özellikle yerleşme coğrafyası açısından sakin kentler ile ilgili daha fazla çalışma

yapmaları hatta yeni sakin kent adaylarının belirlenmesinde etkin rol almaları gerekmektedir.

Yerleşme coğrafyası açısından ele alındığında sakin kentler, kentlerin gelişimine ilişkin alternatif gelişim modellerinden birini oluşturmaktadır (Karakaş Özür; 2016:174).

Unutulmamalıdır ki, sakin kent unvanı ve sakin kentler birliğine üyelik sürekli olmayıp her an kriterlerden uzaklaşıldığında elden alınacak bir değerdir. Bu sebeple yaşam kalitemizi artırabileceğimizi bizlere kanıtlayan ve yaşamın daha kolay olduğu sakin kentlere mutlaka sahip çıkılmalıdır. Kültür ve Turizm Bakanlığı kısa süre içerisinde Türkiye'nin potansiyel sakin kent haritasını çıkarmalı ve ilgili yerel idari birimler ile bağlantıya geçilmelidir. Sakin kentlerin gerçekten yaşanabilir ve sürdürülebilir mekânlar mı olduğu yoksa bir ütopya olarak ortaya mı atıldığının cevabını süreç içerisinde göreceğiz.

Kaynakça

CAFFYN, Alison. (2007). Slow Tourism, www.tpwn.org, Erişim tarihi: 01.02.2017 ; *The Tourism Society Journal*, 133:12.

ÇAKILCIOĞLU, Mehmet. (1996). Sürdürülebilir Turizme Yönelik Bir Yöntem Önerisi: Doğu Karadeniz Trabzon İli Özelinde Bir İrdeleme, *Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, İstanbul, s: 27.

ÇITAK, Şerife Özgün. (2016). Sakin Şehirler, Hızlı Turistler, *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5(8), 2692-2706.

GÜNERHAN, Sibel Ağı, A., ERDEM, Ümit ve GÜNERHAN, Hüseyin. (2010). Çevre ve Enerji Açısından Yavaş Şehir Hareketini Gelişimi, *Tesisat Mühendisliği Dergisi*, 118, 32-37.

GÜVEN, Erdem. (2011). Yavaş Güzeldir: Yavaş Yemekten Yavaş Medyaya Hızlı Tüketime Dair Bir Çözüm Önerisi, *Selçuk İletişim Dergisi*, 7(1), 113-121.

KARADENİZ BAHTİYAR, Cemile. (2014). Sürdürülebilir Turizm Bağlamında Sakin Şehir Perşembe, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(29), 84-107.

KESKİN, Enes Battal. (2012). Sürdürülebilir Kent Kavramına Farklı Bir Bakış: Yavaş Şehirler, *Paradoks Dergisi*, 8(1), 81-99.

KINLEY, Anette. (2012). Local Food on a Global Scale: Anexploration of The International Slow Food Movement, *Journal of Integrated Studies*, 1(3), 1-14; <http://jis.athabascau.ca/index.php/jis/article/view/116/83>, erişim tarihi: 15.02.2017.

MAYER, Heike, KNOX, Paul L. (2005). "Slow Cities: Sustainable Places in a Fast World", *Journal of Urban Affairs*, 28(4), 321-334.

NILSSON, Jan Henrik Nilsson, SVARD, Ann Charlotte, WIDARSSON, Asa and WIRELL, Theres. (2011). "Cittaslow: Eco-gastronomic Heritage as a Tool for Destination Development", *Current Issues in Tourism*, May, 14(4), 373-386.

ÖZÜR, Nazan Karakaş. (2016). Sakin Şehir/Citta Slow Hareketi ve Yerleşme Coğrafyası, *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 37, 151-179.

PAJO, Aykut ve UĞURLU, Kaplan. (2015). Cittaslow Kentleri İçin Slow Food Çalışmalarının Önemi, *Electronic Journal Of Vocational College*, 65-73.

PINK, S. (2009). Urban Social Movements and Small Places: Sloe-w Cities as Sites of Activism, *City*, 13(4), 451-465.

POLAT, Erkan. (2011). Ağır Ağır Çıkacaksın Bu Merdivenlerden: Yavaş Kent Hareketi, *Mimarlık Dergisi*, Mayıs - Haziran, 359.

ÜNAL, Çiğdem. (2016). Turizm Coğrafyası'nda Yeni Kavramlar: Yavaş Şehirler ve Yavaş Turizm, *Doğu Coğrafya Dergisi*, 21(36), 13-28.

VIRILLO, Paul. (1991). *Lost Dimension*, Semiotext(e), 38, New York.

WALTER, Lynn. (2009). Slow Food and Home Cooking: Toward a Relational Aesthetic of Food and Relational Ethic of Home, *The Journal of The Center for Food in Community and Culture*, 1(1), 1-23.

İnternet Siteleri

[http://www.uwgb.edu/cfcc/files/pdf/Slow Food & Home Cooking. pdf](http://www.uwgb.edu/cfcc/files/pdf/Slow_Food_%26amp;_Home_Cooking.pdf);
(erişim: 15.12. 2016)

Yalvaç'ın Tarihi (2014). www.yalvac.bel.tr ; (erişim: 22.02.2017)

<http://cittaslowturkiye.org/#cittaslow> ; (erişim: 22.01.2017)

<http://cittaslowturkiye.org/uyelik-sureci-ve-kriterler/> ; (erişim: 21.03.2017)

